

**Вищий навчальний приватний заклад
«Дніпровський гуманітарний університет»**

**Комунальний заклад культури «Дніпропетровський національний
історичний музей імені Д. І. Яворницького»
Дніпропетровської обласної ради**

**МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
«МОВА. ІСТОРІЯ. КУЛЬТУРА»**

23 травня 2024 року

**Дніпро
2024**

УДК 81
ББК 81.2 УКР
М 74

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального
приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)*

Матеріали круглого столу «Мова. Історія. Культура» (23 травня 2024 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2024. 157 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали круглого столу, в якому взяли участь працівники музеїв, культури, професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти, магістри, здобувачі вищої освіти України. Тематика тез охоплює актуальні питання щодо розвитку мов світу та форм реалізації їх через носіїв мови.

Матеріали науково-практичної конференції можуть бути використані у практиці фахівців різних видів гуманітарної діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

© Вищий навчальний приватний
заклад «Дніпровський
гуманітарний університет», 2024
© Автори, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
----------------	---

МОВА

Андрішко Олег. Вторинна номінація власних назв у «словничках-жартівничках».....	7
Бабич Семен. Creation of Native American literary criticism in the 21 st century....	10
Варакута Марина. Психологія атракції: роль мови та культурного контексту в міжособистісних стосунках	13
Гулько Дар'я. Потенціал штучного інтелекту щодо перекладання в розвитку та навчанні	17
<i>Зав'ялов Дмитро. Відображення у поведінці людини психолінгвістичних процесів.....</i>	<i>19</i>
Квітінська Ліана. Культура мови і кіматика – обґрунтування необхідності культури мовлення на базі фізичних процесів.....	22
<i>Крашеніннікова Тетяна. Комунікація та її види.....</i>	<i>25</i>
Лісунова Марія. “Self”–“Other” in Formation of Modern American Literary Cannon.....	28
Лісунова Марія. Актуальні питання використання штучного інтелекту в політиці та бізнесі.....	31
<i>Михайличенко Елліна. Вплив штучного інтелекту на безпеку інформаційних технологій та виявлення загроз</i>	<i>35</i>
Моргунова Аліна. «Голос Безмовності» О. П. Блаватської як приклад унікального перекладу духовно-релігійних текстів	38
<i>Нацюк Мар'яна. The role of multilingualism in all tools</i>	<i>42</i>
Нежива Ольга. Специфіка термінології в англійській мові у контексті готельно-ресторанної сфери	43
Ольховий Олег. Розвиток робочої пам'яті у процесі вивчення іноземної мови.....	45
Родіна Юлія. Глобалізація і питання мови – культурно-психологічні аспекти.....	48
<i>Руколянська Наталія. Лексика кримінально-процесуальної субмови: категоріальний аспект</i>	<i>50</i>
<i>Самойленко Катерина. Формування національної ідентичності засобами мови.....</i>	<i>54</i>
<i>Сергієнко Наталія. Мовна грамотність як ознака професіоналізму майбутнього юриста.....</i>	<i>57</i>
<i>Сугерей Данило. Машинний переклад як кризисне рішення.....</i>	<i>60</i>
<i>Тихий Владислав. Важливість мовної компетентності у судочинстві.....</i>	<i>65</i>
Холод Ірина. Психолінгвістичні аспекти вивчення англійської мови	67

ІСТОРІЯ

Волошко Олексій. <i>Історична детермінованість Злуки 22 січня 1919 р.</i>	72
Дудко Владислав. Римські допоміжні війська часів правління Марка Ульпія Траяна (98-117 рр. н.е.)	75
Дудник Олена. Життєвий рівень населення України в умовах економічної кризи 1991-1993 рр.	80
Леощенко Дмитро. Російсько-український конфлікт у контексті цивілізаційного протистояння	84
Лимар Андрій. Політичні репресії в СРСР як засіб боротьби з українською ідентичністю.....	88
Соловійов Віталій. Перебування Другої сербської добровольчої дивізії на території Катеринославщини в період I Світової війни	93
Сосновський Сергій. <i>Військова організація та озброєння чорних клобуків</i>	98
Сухомлин Олександр. <i>Міський вимір трагедії голодомору: стереотипи і факти</i>	102
Фоменко Світлана. Нові надходження філателії ДНІМ 2022-2023 рр., присвячені повномасштабній російсько-українській війні	106

КУЛЬТУРА

Алексєєв Артур. Прогреси у сфері робототехніки та їх інтеграція зі штучним інтелектом для автоматизації	109
Бакум Дар'я. <i>Сім'я Крушельницьких</i>	111
Галімова Анастасія. <i>Народність як головний індикатор української православної церкви</i>	115
Захарченко Марія. <i>Вкрадені митці. Іван Айвазовський</i>	121
Киян Анна. Психологічні особливості підліткового віку, особливості використання гумору підлітками	124
Корсунська Вікторія. <i>Теорії комунікації: короткий огляд</i>	128
Негодченко Ольга. <i>Василь Стус – символ боротьби за свободу та права людини</i>	133
Садикіна Ксенія. Шляхи розвитку професіоналізму майбутніх учителів в умовах нової української школи	139
Самарець Вадим. <i>Postmodern and Metamodern Irony as a Literary Tool in Native American Literature</i>	143
Соловійова Вікторія. <i>Вкрадені імена Росією. Ілля Рєпін</i>	146
Степанченко Вадим. <i>Туризм і сьогодення – культура та безпека</i>	148
Чичеріна Карина. <i>Етичні аспекти використання штучного інтелекту</i>	151
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	154

1. rich-Asmush Verlag ßt Media, 2012. 146 p.

ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ 1991-1993 РР.

Олена ДУДНИК

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної
комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Економічна нестабільність, що охопила українське суспільство на початку 1990-х рр. мала значний вплив на визначення основних параметрів соціального простору.

Життєвий рівень переважної більшості громадян України на початку 1990-х рр. визначався надзвичайно низькими розмірами заробітної плати, стипендій, пенсій та соціальних допоміг.

Падіння реальної заробітної плати призвело до того, що її розміри не забезпечували працівників і його сім'ї обсягів споживання матеріальних благ, достатніх для відтворення його фізичної та інтелектуальної здатності до праці. У найтяжчому 1993 р. середньомісячний прибуток на душу населення складав (у доларах США): в Україні – 15, США – 1500, Польщі – 150, Словенії – 400, Туреччині – 300.

Місячна зарплата пересічного українця на початку 90-х становила 210 крб., у Франції – 6000 франків (650 крб.), в Німеччині 420 марок (1400 крб.), Італії – 15 млн (750 крб) [1, с. 1]. Пересічний українець заробляв у 5-7 разів менше, ніж європеєць, що і позначилося на його купівельній спроможності.

У сфері виробництва значна чисельність працівників працювала у режимі неповної зайнятості, скороченого робочого дня, тижня (до 2-4 днів), з ініціативи адміністрацій перебували у вимушених відпустках. Втрати робочого часу зі вказаних причин становили сотні млн. людино-днів.

Погіршилася структура, рівень та якість споживання населення. Рівень споживання продовольства у 1992 р. знизився порівняно з 1991 р. в середньому

на 10 %, м'яса – на 21 %, молока – на 23%, рибних продуктів на 43%, яєць – на 25%, Темпи скорочення фондів споживання в порівняльних цінах збільшувались по роках і складали до попереднього року в 1991р. – 4,8%, в 1992 р. – 10,2%, в 1993 р. – 21,8% [2, с. 7]. Грошові доходи населення України використовувалися переважно на продовольство.

Найбільш негативно економічна криза відбилася на малозабезпечених сім'ях.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про підвищення мінімальних розмірів заробітної плати і пенсії» від 16 листопада 1992 р. розмір мінімальної заробітної плати збільшився в 5,8 раз, мінімальної пенсії – у 5,2 рази. Вартість ж набору з 22 життєво-необхідних продуктів харчування зросла в 5,2 рази [3, с. 6].

Одним із ключових факторів, який впливав на зниження рівня життя населення в 1990-ті рр., стала гіперінфляція. Лише в перші роки незалежності вона сягнула 2000 %. Колосальний спад обсягів виробництва цілком закономірно призвів до того, що на полицях магазинів не вистачало промислових і продовольчих товарів, а на ті, які продавалися, були встановлені досить високі ціни.

Урядова політика не була в змозі зупинити різке падіння рівня життя українців. За умов зростаючої інфляції та високих цін, рівень життя пересічного українця у порівнянні з країнами Європейського Союзу залишався низьким.

Найгострішою соціальною проблемою у сфері зайнятості в період становлення Української держави було безробіття. Для України в 90-х рр. XX ст. характерним було приховане багатомільйонне безробіття і нерегламентована зайнятість, зменшення сукупного попиту на робочу силу. Підприємства залишали кваліфіковані працівники, особливо, молодь до 28 років. Не були створені умови для переходу надлишкового працездатного населення у приватний сектор та малий бізнес, бо темпи приватизації в країні були набагато менші планованих і надходження коштів по цій статті були

символічними. Істотно погіршуються умови працевлаштування, що призвело до трудової міграції населення за кордон.

Починаючи з 1992 р., в країні розроблялися програми зайнятості на державному та регіональному рівнях. Виконання державної програми зайнятості у 1992-1993 рр. здійснювалося в умовах, з одного боку, поглиблення загальноекономічної кризи в Україні, падіння обсягів виробництва, важкого фінансового стану підприємств, а з другого – гальмування розвитку ринкової економіки. Обсяги фінансового ринку праці були втричі нижчі, ніж передбачалося програмою.

Складнощі трансформаційних процесів, слабкість економічної, соціальної та гуманітарної політики на початку незалежності України негативно вплинули на відтворення і розвиток людського потенціалу. Середня тривалість життя становила 71 рік (66 років у чоловіків і 75 – у жінок). За цим показником на початку 90-х рр. незалежна Україна посідала 52 місце серед країн світу.

Із початку 90-х рр. XX ст. в Україні розпочалася соціально-демографічна криза. Природній приріст населення у 1970 р. становив 300 тис. населення, то в 1991 р. населення скоротилося на 39,1 тис. чоловік. Стан і перспективи відтворення населення країни були критичними. Демографічна ситуація на поч. 90-х рр. характеризувалася рівнем смертності, що перевищував рівень народжуваності. Особливо зростала смертність чоловіків у працездатному віці, яка майже втричі була вища, ніж у жінок. Вперше за всю історію держави в перший рік незалежної України померло на 35 тис. чоловік більше, ніж народилося, тобто в країні почався процес депопуляції, оскільки в країні був вичерпаний потенціал демографічного зростання (у 1992 р. – смертність перевищувала народжуваність на 100 тис. чол., у 1993 р. – на 110 тис.) [4, с. 3].

Для досліджуваного періоду характерне зменшення шлюбів та зміна сімейних орієнтирів у молодих сім'ях. Знижується рівень народжуваності: якщо раніше багатодітність було поширеним явищем, то з початку 90-х рр. XX ст. для української родини це вже було не пріоритетними. Зростає кількість пар,

що не мали дітей за станом здоров'я або ж народжували лише одну, і як результат – погана демографія в Україні. Це було зумовлено насамперед фізіологічними особливостями молоді, яка відчула на собі вплив екології, а також соціально-економічними факторами.

Реальні можливості галузі медицини та охорони здоров'я відставали від потреб населення у медичній допомозі. Радянські засади в системі охорони здоров'я, на яких була побудована система медичної допомоги в Україні, вичерпала себе і потребувала суттєвої корекції. Криза, що охопила економіку (1991-1993 рр.), розрив міждержавних і господарських зв'язків, блокування взаєморозрахунків з країнами СНД негативно позначилися на забезпеченні медичних закладів.

Отже, соціальні перетворення на початку непростого шляху економічних реформ в Україні ще не були пріоритетними, а соціальна політика – помилковою і недосконалою. Україна переживала небувалу за рівнем економічну кризу, соціальна сфера деградувала, посилювалося зубожіння населення. Українська влада у промовах, доповідях проголошувала гасла про посилення ролі соціального, людського капіталу та завдання з поліпшення якості життя населення. Зусилля урядів у перші роки становлення України в основному були спрямовані на зупинення спаду в економічній сфері й недопущення зниження рівня життя населення, але вони не призвели до швидкого результату. Українці у своїй переважній більшості були незадоволені своїм соціально-економічним становищем, існував розрив між декларованими цілями та реальною державною соціальною політикою.

Список використаних джерел

1. *Вінниччина* (Вінниця). 1991, 16 листопада.
2. *Урядовий кур'єр*. (Київ) 1994, 13 жовтня.
3. *Урядовий кур'єр*. (Київ) 1992, 18 грудня.
4. *Ваше здоров'я*. (Київ) 1994. 8 грудня.